

Historical publications of the Institut d'Estudis Catalans during 2011

Publicacions de temàtica històrica editades durant l'any 2011 per l'Institut d'Estudis Catalans

Published by the History and Archaeology Section and its Affiliated Societies

Publicats per la Secció Històrico-Arqueològica i les seves societats filials

Books

Llibres

Jaume I : commemoració del VIII centenari del naixement de Jaume I. Volum 1: *El poder reial i les institucions. La política internacional. La família reial i la política successòria. La figura de Jaume I. El món cultural i artístic* / edició a cura de Maria Teresa Ferrer i Mallol. Institut d'Estudis Catalans, Barcelona 2011. – 938 p. : il.

I. GINER I DE SAN JULIÁN, Salvador «Prefaci»; II. FERRER I MALLOL, Maria Teresa «Jaume I: vida i gestes»; III. CLARAMUNT, Salvador «Commemoració del Congrés de Jaume I del 1908. Primer Congrés d'Història de la Corona d'Aragó»; IV. GARCIA EDO, Vicent «La monarquia de Jaume I»; V. SABATÉ, Flocel «Poder i territori durant el regnat de Jaume I. Catalunya i Aragó»; VI. CATEURA BENNÀS-SER, Pau «Jaume I i el govern de Mallorca i Eivissa (1230-1276)»; VII. CABEZUELO PLIEGO, José Vicente «El gobierno de Valencia después de la conquista, 1239-1276»; VIII. ALANYÀ I ROIG, Josep «La frontera del Principat de Catalunya amb el regne d'Aragó»; IX. VERDÉS PIJUAN, Pere ; TURULL RUBINAT, Max «Els municipis catalans a l'època de Jaume I»; X. TORRA PÉREZ, Alberto «Los registros de la cancellería de Jaime I»; XI. MONTAGUT I ESTRAGUÉS, Tomàs de «Jaume I a les *Constitutions y altres drets de Catalunya*»; XII. BISSON, Thomas N. «The Fiscal Power of James the Conqueror (ca. 1230-1276): a Provisional Study»; XIII. BAYDAL SALA, Vicent «Peites, quèsties, redempcions d'exèrcit i subsidis. La naturalesa i l'evolució dels principals tributs reials directes a la Corona d'Aragó des de Jaume I fins a Alfons el Benigne (1213-1336)»; XIV. CRUSAFONT I SABATER, Miquel «La política monetària en temps de Jaume I»; XV. CHEVEDDEN, Paul E. «King James I the Conqueror and the artillery revolution of the Middle Ages»; XVI. ESTRADA-RIUS, Albert «Jaume I el Conqueridor i la marina del seu temps: notes per a un marc d'estudi»; XVII. SARASA SÁNCHEZ, Esteban «La gestación de las Cortes de Aragón en el reinado de Jaime I (1213-1276)»;

XVIII. MUÑOZ POMER, Mª Rosa «Las instituciones parlamentarias valencianas durante el reinado de Jaime I (1238-1276)»; XIX. FERRER I MALLOL, Maria Teresa «Panorama general de les relacions internacionals de Jaume I. Les relacions amb Itàlia»; XX. AURELL, Martí «La fi de l'expansió a Occitània»; XXI. GONZÁLEZ JIMÉNEZ, Manuel «Jaime I el Conquistador y Alfonso X el Sabio: una compleja relación de encuentros y desencuentros»; XXII. CARRASCO, Juan «El reino de Navarra y la Corona de Aragón en tiempos de Jaime I el Conquistador (1208-1276): relaciones “diplomáticas”»; XXIII. VELA I AULESA, Carles «Jaume I i el Magrib, una relació més enllà del comerç»; XXIV. MARCOS HIERRO, Ernest «La croada a Terra Santa el 1269 i la política internacional de Jaume I»; XXV. SMITH, Damian J. «Jaime I y el Papado»; XXVI. PONSICH, Claire «Une petite fille de l'empereur de Constantinople, reine d'Aragon. Identité et pouvoirs de Jolánta Árpád (1215-1251)»; XXVII. VARELA-RODRÍGUEZ, M. Elisa «Les relacions amoroses d'Elo Álvarez, Aurembiaix d'Urgell, Blanca de Antillón, Teresa Gil de Vidaure, Berenguera Alfonso, Sibilla de Saga... Amistançades, concubines o amants de Jaume I?»; XXVIII. URGELL HERNÁNDEZ, Ricard «Els fills de Jaume I i la política successòria»; XXIX. FLUVIÀ, Armand de «Els 128 quarters del comte rei Jaume I el Conqueridor (1208-1276)»; XXX. VALRIU LLINÀS, Caterina «L'arrelament popular de la figura de Jaume I»; XXXI. SERRA I PUIG, Eva «La percepció de Jaume I en els segles moderns»; XXXII. ENSENYAT PUJOL, Gabriel «Jaume I entra la història i la literatura»; XXXIII. SOBREQUÉS I CALLICÓ, Jaume «El rei Jaume I i la Renaixença als Països Catalans»; XXXIV. AURELL, Jaume «La historiografia sobre Jaume I»; XXXV. SERRANO COLL, Marta «La iconografia de Jaume I durant l'edat mitjana»; XXXVI. PUJOL, Josep M. «Composició oral interactiva en el *Llibre dels feits*: el testimoni de la retòrica»; XXXVII. FELIU, Eduard «La cultura jueva en temps de Jaume I»; XXXVIII. BARRAL I ALTET, Xavier «Arquitectura i art de conquesta al Mediterrani: el contraexemple de Jaume I (1208-1276) i el si-

lenci del *Llibre dels feits*»; XXXIX. ESPAÑOL, Francesca «L'art a l'època de Jaume I. Un instrument àulic?»; XL. CIFUENTES I COMAMALA, Lluís «La cirurgia i la guerra en temps de Jaume I»; XLI. PUJADES I BATALLER, Ramon Josep «Els coneixements geogràfics i cartogràfics a la Mediterrània occidental del segle XIII: reflexions contra alguns llocs comuns historiogràfics»; XLII. BRUGUERA, Jordi «Identitat lingüística del *Llibre dels feits* de Jaume I»; XLIII. HAUF, Albert G. «Història i literatura: Jaume I i els trobadors»; XLIV. CABRÉ, Miriam «Trobadors i cultura trobadoresca durant el regnat de Jaume I»

Història de la Generalitat de Catalunya : dels orígens medievals a l'actualitat, 650 anys / Directora: Teresa Ferrer i Mallol ; coordinador: Josep M. Roig Rosich. Institut d'Estudis Catalans. Secció Històrico-Arqueològica ; Generalitat de Catalunya. Departament de la Presidència. Centre d'Història Contemporània de Catalunya, Barcelona 2011. (Monografies de la Secció Històrico-Arqueològica; 13). – 446 p.: il.

I. FERRER I MALLOL, Maria Teresa «Introducció»; II. FERRER I MALLOL, Maria Teresa «El naixement de la Generalitat de Catalunya (1359-1413)»; III. RIERA I MELIS, Antoni «La Diputació del General de Catalunya, 1412-1458. Desenvolupament de les estructures i ampliació de les competències»; IV. SOBREQÜÉS I CALLICÓ, Jaume «La Diputació del General i la Guerra Civil del segle XV»; V. SÁNCHEZ MARTÍNEZ, Manuel «La consolidació de la nova fiscalitat a Catalunya (1359-1380)»; VI. SERRA I PUIG, Eva «La Generalitat. De les reformes del segle XV al creixement institucional del segle XVI»; VII. PÉREZ LATRE, Miquel «La Diputació del General i les torbacions polítiques de 1587-1593»; VIII. SIMON I TARRÉS, Antoni «La Generalitat de Pau Claris i la revolució de 1640. Sobre l'existència d'un "moment republicà"»; IX. SERRA I PUIG, Eva «La Generalitat de Catalunya entre 1652 i 1700»; X. MARTÍ FRAGA, Eduard «La Diputació del General sota Felip V i Carles III, l'arxiduc (1700-1714)»; XI. GARRIGA I RIERA, Joaquim «La Casa de la Diputació del General»; XII. BALCELLS I GONZÁLEZ, Albert «Catalunya sense Generalitat»; XIII. ROIG I ROSICH, Josep M. «La Generalitat republicana, del 14 d'abril de 1931 al 6 d'octubre de 1934»; XIV. BALCELLS I GONZÁLEZ, Albert «La revolta del 6 d'octubre de 1934, la suspensió de l'autonomia i la seva recuperació. L'aixecament del 19 de juliol de 1936»; XV. BONAMUSA, Joan «El període de més gran autonomia (juliol 1936-maig 1937)»; XVI. VILLARROYA FONT, Joan «La Generalitat del maig de 1937 al febrer de 1939»; XVII. MORALES MONTOYA, Mercè «La Generalitat de Catalunya a l'exili (1939-1975)»; XVIII. SOBREQÜÉS I CALLICÓ, Jaume «El restabliment de la Ge-

neralitat i el Govern de la Generalitat provisional (1975-1980)»; XIX. CASASSAS I YMBERT, Jordi «La Generalitat de Catalunya (1980-2004)»

Ordinarium Sacramentorum Tarraconense : 1530 / Edició facsimilar monocroma amb introducció a càrrec de Francesc Xavier Altés i Aguiló. Institut d'Estudis Catalans. Societat Catalana d'Estudis Litúrgics, Barcelona 2011. (Biblioteca Litúrgica Catalana; 7). – 374 p.

El Tractat dels Pirineus de 1659 / traducció de Mercè Comas ; l'edició d'aquesta obra ha estat a cura d'Antoni Simon i Tarrés. Institut d'Estudis Catalans. Secció Històrico-Arqueològica, Barcelona 2011. – 72 p.

ASENSI ESTRUCH, Rosa Maria. ***Inventari dels materials etruscs procedents de col·leccions dels museus catalans*** / L'edició d'aquesta obra ha estat a cura de Marc Mayer i Olivé. Institut d'Estudis Catalans. Secció Històrico-Arqueològica, Barcelona 2011. (Memòries de la Secció Històrico-Arqueològica ; 89). – 244 p. : il.

PREVOSTI, Marta ; GUITART I DURAN, Josep (dirs.). ***Ager Tarraconensis. Volum 2: El poblament***. Institut d'Estudis Catalans ; Institut Català d'Arqueologia Clàssica, Barcelona 2010. (Documenta ; 16). – 590 p. : il.

SANMARTÍ GREGO, JOAN. ***L'Escola Catalana d'Arqueologia i l'estudi dels ibers : discurs de recepció de Joan Sanmartí Grego com a membre numerari de la Secció Històrico-Arqueològica, llegit el dia 15 de desembre de 2011***. Institut d'Estudis Catalans. Secció Històrico-Arqueològica, Barcelona 2011. – 57 p.

SIMON I TARRÉS, Antoni. ***Del 1640 al 1705. L'autogovern de Catalunya i la classe dirigent catalana en el joc de la política internacional europea***. Institut d'Estudis Catalans-Publicacions generals. Universitat de València, Barcelona 2011. – 364 p.

TRENCHS ÒDENA, Josep. ***Documents de cancelleria i de mestre racional sobre la cultura catalana medieval*** / a cura d'Ignasi J. Baiges, Daniel Duran, Maria Teresa Ferrer i Mallol, Teresa Huguet, Miquel Raufast i Esther Redondo ; coordinació de Maria Teresa Ferrer i Mallol. Institut d'Estudis Catalans. Secció Històrico-Arqueològica, Barcelona 2011. (Memòries de la Secció Històrico-Arqueològica; 88). – 658 p.

VERNET I PONS, EULÀLIA. ***Origen etimològic dels verbs làmed-he de l'hebreu masorètic : un estudi sobre la formació de les arrels verbals en semític***. Institut d'Estudis Catalans. Societat Catalana d'Estudis He-

braics, Barcelona 2011. (Publicacions de la Societat Catalana d'Estudis Hebraics; 2) – 404 p.

VILLARONGA, Leandre ; BENAGES, Jaume. *Ancient coinage of the Iberian Peninsula = Les monedes de l'edat antiga a la Península Ibèrica: Greek, Punic, Iberian, Roman*. Institut d'Estudis Catalans. Societat Catalana d'Estudis Numismàtics, Barcelona 2011. – 803 p. : il.

Journals Revistes

Acta Numismàtica. Volum: 40. Institut d'Estudis Catalans. Societat Catalana d'Estudis Numismàtics, Barcelona 2010. – 291 p. : il.

I. RICHARD, Jean-Claude «Introducció: *Acta Numismàtica* 2010, 40ème numéro»; II. SANAHUJA I ANGUERA, Xavier «Memòria de les activitats de la Societat Catalana d'Estudis Numismàtics durant l'any 2009»; III. VILLARONGA I GARRIGA, Leandre «Els divisors de Rhode»; IV. BENAGES I OLIVÉ, Jaume «Les monedes de Tarragona (addenda vuitena)»; V. GARCÍA GARRIDO, Manuel ; MONTAÑÉS ALTURA, Juan «Un nuevo divisor ibérico de plata con leyenda BaN»; VI. BENAGES I OLIVÉ, Jaume «As inédit de Vespasià de la seca de Tàrraco»; VII. FRANCÈS VAÑÓ, David «Un mig dirhem inédit de Sa'd al-Dawla Hassan b. Muhyid de Dènia (430-432 AH / 1038-1040 dC)»; VIII. BARBIERI, Gionata «Alcune nuove considerazioni sulle iniziali del Maestro di Zecca Gian Carlo Tramontano»; IX. NOGUERA I MARTORELL, Joan «Noves aportacions al Catàleg dels croats de Barcelona (XVII)»; X. CRUSAFONT I SABATER, Miquel «L'Orde de l'Hospital de S. Joan de Jerusalem, de Rodes o de Malta: emissions monetàries i medalles dels Grans Mestres originaris de la Corona Catalano-Aragonesa»; XI. SANAHUJA I ANGUERA, Xavier «La moneda municipal a la Seu d'Urgell, segles XV-XVII: primera aproximació»; XII. CRUSAFONT I SABATER, Miquel «El sisè d'Olot (1642), una moneda inédita»; XIII. BOADA SALOM, Jaume «Els encunyats mallorquins del *Museo de la Casa de la Moneda*»; XIV. JORBA I SERRA, Xavier «Fitxes de prostitució a la Barcelona del segle XIX»; XV. VIADER I RIERA, Jordi «Dos valors inédits i set noves variants de les monedes de les "Mines d'Aran" i un nou valor de les "Mines d'Uretz"»; XVI. CASANOVA, Rossend «Les medalles publicitàries de Gaspar Quintana i de Moratona Genís i Bureau: la comparació de dos models per a l'Exposició Universal de 1888»; XVII. CRUSAFONT I SABATER, Miquel «Documentació de medalles (V): l'obra i la figura de Francesc Cui-xart»; XVIII. CASANOVA, Rossend «Dues medalles d'Eusebi Arnau copiades a Sud-amèrica»; XIX. CRUSAFONT I SABATER, Miquel «Trobada de Se-

gòvia»; XX. CRUSAFONT I SABATER, Miquel «Trobada de Sentmenat»; XXI. CRUSAFONT I SABATER, Miquel «Trobada de l'àrea de Lleida»; XXII. CRUSAFONT I SABATER, Miquel ; SANAHUJA I ANGUERA, Xavier ; MONTAÑÉS I BONCOMPTE, J. «Revisions bibliogràfiques»; XXIII. «Índex d'Acta Numismàtica : vol. 31-40 (2001-2010)»; XXIV. «Publicacions de la Societat Catalana d'Estudis Numismàtics»

Butlletí de la Societat Catalana d'Estudis Històrics. Volum 22. Institut d'Estudis Catalans. Societat Catalana d'Estudis Històrics, Barcelona 2011. – 404 p.

I. SOBREQÜÉS I CALLICÓ, Jaume «Historiografia catalana: renovació i compromís nacional»; II. FELIU I MONFORT, Gaspar «Rellegint la història dels remences de Jaume Vicens Vives»; III. SOBREQÜÉS I CALLICÓ, Jaume «Narcís Feliu de la Penya, cap a la història moderna»; IV. GRAU I FERNÁNDEZ, Ramon «Un patriota d'altres temps : Antoni de Capmany i la historiografia racionalista»; V. ALBAREDA SALVADÓ, Joaquim «Salvador Sanpere i Miquel : intel·lectual, polític i historiador»; VI. FIGUERES I ARTIGUES, Josep M. «Antoni Rovira i Virgili»; VII. FELIU I MONFORT, Gaspar «Ramon d'Abadal: la tenacitat en el treball de base»; VIII. BALCELLS I GONZÁLEZ, Albert «Manuel Reventós Bordoy: iniciador de la història dels moviments socials»; IX. CORTADELLA MORRAL, Jordi «Pere Bosch Gimpera: el més jove, vital i escandalós de la "Colla de l'Ateneu"»; X. PUJOL I CASADEMONT, Enric «Ferran Soldevila i el cànon historiogràfic català contemporani»; XI. CONGOST I COLOMER, Rosa «"Per què l'historiador és dins la història..."». Aproximació a la vida i a l'obra de Pierre Vilar»; XII. MORALES MONTOYA, Mercè «Repensant Jaume Vicens i Vives. Visions sobre un llegat»; XIII. SALRACH I MARÈS, Josep M. «Santiago Sobrequés i la història social del poder: entre el present de l'historiador i el passat medieval»; XIV. BELENGUER, Ernest «La bonhomia històrica de Joan Reglà»; XV. TORRAS I RIBÉ, Josep M. «Joan Mercader: l'ofici d'historiador»; XVI. ARANEGUI GASCÓ, Carmen «Miquel Tarradell, en el centenari de Jaume Vicens Vives: Tarradell a la Universitat de València»; XVII. PREVOSTI I MONCLÚS, Marta «Miquel Tarradell, arrelat i transgressor»; XVIII. FONTANA I LÁZARO, Josep «Paul Preston i l'holocaust espanyol»

Lambard. Estudis d'art medieval. Volum 21. Institut d'Estudis Catalans. Amics de l'Art Romànic, Barcelona 2010. – 196 p. : il.

I. «Amics de l'Art Romànic: mesa per al curs 2009-2010»; II. ADROER I TASIS, Anna Maria «Els palaus reials»; III. ESPAÑOL I BERTRAN, Francesca «La Santa Capella del rei Martí l'Humà i el seu context»; IV. YARZA LUACES, Joaquín «Los libros del Rey

Martín»; V. GRAUPERA I GRAUPERA, Joaquim «Martí l'Humà i els banys: el termalisme a Catalunya durant l'edat mitjana»; VI. HUGUET I TERMES, Teresa «Un petit univers de miralls : Barcelona, l'Hospital de la Santa Creu, i el rei Martí»; VII. FITÉ I LLEVOT, Francesc «Arnau Mir de Tost i la Fundació de la Col·legiata de Sant Pere d'Àger»; VIII. GUARDIA, Milagros «Sant Joan de Boí: les pintures retroben el seu lloc»; IX. VALERO MOLINA, Joan «Pere Torregrossa, Pere Jalopa i la Capella de Sant Sever de la Catedral de Barcelona»; X. «Memòria del curs 2008-2009»; XI. «Memòria del curs 2009-2010»

Miscel·lània litúrgica catalana. Volum 19. Institut d'Estudis Catalans. Societat Catalana d'Estudis Litúrgics, Barcelona 2011. – 334 p. : il.

I. «Membres de la Societat Catalana d'Estudis Litúrgics»; II. GROS I PUJOL, Miquel dels Sants «Bibliografia litúrgica i patristica de Dom Alexandre Olivar i Daydí»; III. JANERAS I VILARÓ, Sebastià «Noves publicacions sobre Egèria»; IV. SMYTH, Matthieu «Les fragments de l'antique prière eucharistique romaine disperses dans les sacramentaires hispaniques»; V. GROS I PUJOL, Miquel dels Sants «El Sacramentari de Santa Maria de Vilabertran (París, BnF, lat. 1102)»; VI. PAGÈS I PARETAS, Montserrat «La signatura i una altra inscripció inèdita al frontal romànic de Cardet»; VII. GROS I PUJOL, Miquel dels Sants ; SUREDA I JUBANY, Marc «Una llosa amb inscripció procedent de La Margineda (Andorra)»; VIII. ALTÉS I AGUILÓ, Francesc Xavier «Un antifonari de l'ofici segons el costum de la Catedral de Vic i altres identificacions de manuscrits litúrgics»; IX. RUBIO SADIA, Juan Pablo «Narbona y la romanización litúrgica de las iglesias de Aragón»; X. RIERA I SANS, Jaume «L'Officium Beate Marie entre els templers catalans»

Revista catalana de musicologia. Volum 4. Institut d'Estudis Catalans. Societat Catalana de Musicologia, Barcelona 2011. – 195 p.

I. SEVA LLINARES, Antoni «Viva Vox: Sobre la pronunciació catalana del llatí tardà especialment en textos musicals»; II. FONT I SALVAT, Pere «Un orgue medieval esculpit en una columna del poble de Calaceit»; III. GREGORI I CIFRÉ, Josep Maria «El Llibre Vermell de Montserrat, una corona sonora de llaors marianes»; IV. SALISI I CLOS, Josep M. «El Villancico esta nit gloriosa. Aportació a la cultura popular de finals del segle XVII i inicis del XVIII»; V. CASADEMUNT I FIOL, Sergi «La Capella Reial de Carles III a Barcelona. Nova documentació sobre la música a la ciutat durant la Guerra de Successió (1705-1713)»; VI. PUJOL I COLL, Josep «Catàleg de l'obra conservada de Josep Gaz»; VII. XIMENES, Maria Teresa «Salvador Lavarni (1675-1758), notí-

cia biogràfica»; VIII. DAUFÍ, Xavier «Elements teatrals a l'oratori català de la segona meitat del segle XVIII»; IX. PORTELL I RIFÀ, Núria «El Fons del compositor Joaquim Cassadó i Valls a la Biblioteca de Catalunya»; **Ressenyes** X. RIFÉ I SANTALÓ, Jordi «Bonastre, Francesc; Gregori, Josep Maria; Guinart, Andreu (col·l). *Inventaris dels fons musicals de Catalunya*. Volum 2/1 i 2/2: *Fons de l'església parroquial de Sant Pere i Sant Pau de Canet de Mar*. Barcelona: Generalitat de Catalunya. Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació, 2009. (Arxius i documents. Eines de recerca; 5/1 i 5/2).»; XI. AVIÑOÀ PÉREZ, Xosé «Almacellas i Díez, Josep Maria. *Del carrer a la sala de concerts. La Banda Municipal de Barcelona (1886-1944)*. Barcelona: Ajuntament de Barcelona, 2006. ISBN: 84-7609-920-7.»

Tamid. Volum 7. Institut d'Estudis Catalans. Societat Catalana d'Estudis Hebraics, Barcelona 2011. – 240 p. : il.

I. «Nova etapa de Tamid»; II. FUMANAL PAGÈS, Miquel Àngel ; COLOMER CASAMITJANA, Joel ; GUTIÉRREZ ORTIZ, Júlia ; REDONDO GARCÍA, Esther ; FLORENSA PUCHOL, Francesc «Documentant l'arqueologia: la casa de Massot Avengenà a l'alfòndec del call Major de Barcelona (carrer de Sant Honorat, núm. 3)»; III. LLOBET I PORTELLA, Josep Maria «Una sentència arbitral sobre qüestions de l'aljama dels jueus de Cervera (1446)»; IV. MOTIS DOLADER, Miguel Àngel «Política repobladora y ocupación del espacio: los judíos en Aragón en la Alta Edad Media (1100-1176)»; V. MUNTANÉ I SANTIVERI, Josep-Xavier «Notícies de jueus de l'aljama de Tarragona extretes de l'Arxiu Històric de Tarragona»; VI. VERNET I PONS, Eulàlia «El verb hebreu *hâyâ* (הָיָא) "viure": origen etimològic d'un verb doblement debil»; VII. OLMO LETE, Gregorio «Salomón Alco(n)stantín(i) y su comentario ספר מגלה עמוקות. Una presentació»; **Recensions** VIII. FERRER I COSTA, Joan «Aharon Appelfeld. *En Bartfuss, l'Immortal*. Traduït de l'hebreu per Eulàlia Sariola. Barcelona: Club Editor, 2010. 151 p. ; 21 cm. ISBN: 978-84-7329-147-7. (El Club dels Novel·listes; 26).»; IX. CALDERS I ARTÍS, Teresa «Maria Josep Estanyol i Fuentes. *Els jueus catalans: les seves vivències i influència en la cultura, l'economia i la política dels reialmes catalans*. Barcelona: PPU, 2009. 257 p. ; 24 cm. ISBN: 84-477-1062-9.»; X. BEJARANO, Ana María «Joan Ferrer. *El verb hebreu: conjugació i petit diccionari*. Amb la col·laboració de Lluís Clara, Josep Lluís Marcos i José Luis Zumajo. Manual elaborat a partir dels materials del Diccionari hebreu-català de Joan Ferrer, Eduard Feliu i Pere Casanellas. Girona: Universitat de Girona, Observatori de les Llengües d'Europa i de la Mediterrània, 2009. CD-ROM. ISBN: 978-84-8458-300-4. (Linguae Mundi; 4).»; XI. CASANOVAS I MIRÓ, Jordi «Danièle

Iancu-Agou (dir.). *Les Juifs méditerranéens au Moyen Âge: Culture et prosopographie. Séminaire de l'année 2005-2006*. Paris: Cerf, 2010. 248 p. ; 24 cm; ISBN: 978-2-204-09040-7. (Nouvelle Gallia Judaica; 5).»; *XII. CASANOVAS I MIRÓ, Jordi* «Danièle Iancu-Agou. *Provincia Judaica: Dictionnaire de géographie historique des Juifs en Provence médiévale*. Paris; Lovaina; Walpole (Mass.): Peeters, 2010. ISBN: 978-90-429-2095-8.»; *XIII. VERNET I PONS, Eulàlia* «Gregorio del Olmo Lete. *Origen y persistencia del judaísmo*. Estella: Verbo Divino, 2010. ISBN: 978-84-8169-407-9»;

Historical publications of the other Sections of the Institut d'Estudis Catalans

Publicacions de la resta de l'Institut de temàtica històrica

Journals

Revistes

Actes d'Història de la Ciència i de la Tècnica. Volum 3 (2) Nova època. Editor en cap: Carles Puig-Pla; editors del present volum: Pere Grapí Vilumara, Maria Rosa Massa Esteve ; Consell editorial: Jordi Ferran Boleda, Nèstor Herran Corbacho, Roser Puig Aguilar; Institut d'Estudis Catalans. Societat Catalana d'Història de la Ciència i de la Tècnica, Barcelona 2010. – 152 p. : il.

I. FURINGHETTI, Fulvia ; *GIACARDI, Livia* «People, events, and documents of ICMI's first century»; *II. FONTANON, Claudine* «Stephane Drzewiecki, concepteur de sous-marins au service des marines russe et française (1877-1900)»; *III. SUCARRATS I RIERA, Raimon* «L'evolució a les memòries de la Reial Acadèmia de Ciències i Arts de Barcelona a finals del segle XIX»; *IV. PELAYO, Francisco* «La configuración de la paleontología humana y *The Descent of Man* de Darwin»; *V. GIRÓN SIERRA, Álvaro* «Del anarquismo al librepensamiento: una propuesta de aproximación al proceso de apropiación del darwinismo en la Cataluña de fines del XIX»; *VI. CAMÓS I CABECERAN, Agustí* «La difusió del darwinisme en les editorials de Barcelona durant el segle XIX»; *VII. CASTRODEZA, Carlos* «El 'Origen' del Origen del *Origin*»; *VIII. DOMÍNGUEZ ROMERO, Martí* «Darwin divulgador : la perfecció de l'ull com a metàfora literària»; *IX. FRANCI, Raffaella* «The History of algebra in Italy in the 14th and 15th centuries : some remarks on recent historiography»; *X. VALLMITJANA I RICO, Santiago* ; *CLEMENTE DELGADO, Carme* ; *PÉREZ-BLANCO, Francisco* «Recuperació i estudi d'una màquina d'Atwood de la Facultat de Física de la Universitat de Barcelona»; *XI. GUEVARA I CASANOVA, Iolanda* «Adriano Demattè. Vedere la matematica. Noi, con la storia. Presentazione: Fulvia Furinghetti. Trento, Editrice UNI Service. Iuglio 2010»; *XII.* «En la mort de José M. López Piñero»

Educació i Història: Revista d'Història de l'Educació.

Volum 17 (gener-juny 2011). Institut d'Estudis Catalans. Societat d'Història de l'Educació dels Països de Llengua Catalana, Barcelona 2011. – 286 p.

I. REAL MERCADAL, Neus «Una educació pròpia: el compromís de les escriptores amb el públic femení = An education of one's own: women wirters' commitment with female public»; *II. CORTADA I ANDREU, Esther* «D'alumna a mestra: l'accés de les dones al magisteri oficial = From pupil to teacher: the entry of women teachers into the state school system in Catalonia»; *III. MÍNGUEZ BLASCO, Raúl* «L'educació de les dones entre la Il·lustració i el liberalisme: la Societat Econòmica de València (1776-1874) = Women's education between the Enlightenment and the liberalism: The Economic Society of Valencia (1776-1874)»; *IV. GONZÁLEZ PÉREZ, Teresa* «Las primeras alumnas en los estudios de bachillerato en Canarias = The first students in secondary schooling in Canarias»; *V. BRÁS, José Gregório Viegas* ; *GONÇALVES, Maria Neves Leal* «Os mecanismos espaciais do governo no ensino: a centralização-descentralização do ensino (Finais da Monarquia e I Republica) = The mechanisms of government in education space: the centralization-decentralization of education (End of the Monarchy and the First Republic)»; *VI. ORELL I VILLALONGA, Bartomeu* «L'educació pública a Llubí a principi del segle XX: Maria Capó i Joan Vidal = Public education in Llubí (Mallorca) in the early twentieth century: Maria Capó and Joan Vidal»; *VII. CANALES SERRANO, Antonio Francisco* «“Innecesarios a todas luces”: el desmantellament de la xarxa d'instituts en la postguerra = “Obviously unnecessary”: the dismantling of state high school net after Spanish Civil War»; *VIII. GARCÍA DE FEZ, Sandra* «Una escuela desconocida del exilio: la polémica en torno al Instituto Hispano Mexicano Ruiz de Alarcón = An unknown school of exile: the controversy surrounding the Instituto Hispano Mexicano Ruiz de Alarcón»; *IX. SÁEZ QUETGLAS, Daniel* «L'ensenyament de la llengua catalana a Mallorca a finals del franquisme: l'Obra Cultural Balear i la creació de l'Escola Municipal de Mallorquí de Manacor (1960-1980) = The teaching of the Catalan language in Majorca at the end of the Franco regime: l'Obra Cultural Balear and the creation of l'Escola Municipal de Mallorquí de Manacor (1960-1980)»; *X. MOTILLA SALAS, Xavier* «La conservació i l'estudi del patrimoni historicoeducatiu a Espanya en l'actualitat = The conservation and study of historical and educational heritage in Spain today»; *XI.* «Informació sobre els autors dels articles = Information about the authors of the articles»; *XII.* «Normes de presentació d'originals per a l'edició»; *XIII.* «Guidelines for the presentation of original documents for publication»; *XIV.* «Crònica de les activitats de la Societat d'Història de

l'Educació anys 2009-2010»; XV. «Avaluadors de la revista Educació i Història : anys 2008-2010, números 11-16»

Educació i Història: Revista d'Història de l'Educació.

Volum 18 (juliol-desembre 2011). Institut d'Estudis Catalans. Societat d'Història de l'Educació dels Països de Llengua Catalana, Barcelona 2011. – 236 p. : il.

I. MAYORDOMO, Alejandro «Presentació: l'educació a l'època de la transició a la democràcia»; II. COLOM I CAÑELLAS, Antoni J. «Ideologia i educació en el procés articulador entre el franquisme i la democràcia»; III. CARIDE GÓMEZ, José Antonio «La pedagogia Social en la transició democràtica espanyola: apuntes para una historia en construcción»; IV. BELTRÁN LLAVADOR, Francisco «Didáctica y organización escolar en la transición democrática española»; V. HERNÁNDEZ DÍAZ, José María «La renovación pedagógica en España al final de la transición. El encuentro de los movimientos de renovación pedagógica y el ministro Maravall (1983)»; VI. MAYORDOMO, Alejandro «Democràcia i política educativa espanyola, 1975-1985»; VII. MARQUÈS I SUREDA, Salomó «Els mestres públics gironins i la renovació pedagògica: de la dictadura a la democràcia (1971-1994)»; VIII. OLIVER TORELLÓ, Josep L. «La consolidació de les llars funcionals a Mallorca. Les Llars del Menor»; IX. BASCUÑÁN CORTÉS, Javier «Crònica d'un temps des d'un país: Administració local i polítiques educatives en la Transició democràtica valenciana (1975-1985)»; X. DALMAU I RIBALTA, Antoni «Samuel Torner, mestre i activista llibertari (1881- ?)»; XI. «Informació sobre els autors dels articles = Information about the authors of the articles»; XII. «Normes de presentació d'originals per a l'edició»

Journal of Catalan Intellectual History = Revista d'història de la filosofia catalana.

Volum 1. Issue 1/2 (2011). Institut d'Estudis Catalans. Societat Catalana de Filosofia i Huygens, Barcelona 2011. – 217 p.

I. «Foreword»; II. «Contents [Vol. 1, Issue 1]»; III. «From one era to another»; IV. BATLLORI I MUNNÉ, Miquel «Ignasi Casanovas and Frederic Clascar : historiography and rediscovery of the thought of the 1700s and 1800s»; V. CASASSAS I YMBERT, Jordi «The “Pre-fascism” argument: the study of authoritarianism in the 20th century (from a Catalan-Spanish viewpoint)»; VI. ROVIRÓ ALEMANY, Ignasi «Pre-university textbooks at the beginning of the 19th century: Grammar, Rhetoric and Philosophy»; VII. TORRAS I BAGES, Josep «The Writings of Josep Torras i Bages (1846-1916) on Francesc Xavier Llorens i Barba (1820-1872)»; VIII. MONSERRAT I MOLAS, Josep ; SERRA LABRADO, Xavier «Jaume Serra Hunter (1878-1943)»; Re-

views IX. ROSSELL, Pere «*Filosofia catalana medieval i moderna* (Catalan Medieval and Modern Philosophy), *Enrahonar. Quaderns de Filosofia*, no. 42, 2009, 178 p. Editors: Jaume Mensa i Valls, Mercè Rius; “Filosofia catalana del segle xx” (20th Century Catalan Philosophy), *Enrahonar. Quaderns de Filosofia*, no. 44, 2010, 140 p. Editor: Jaume Mensa i Valls»; X. GÓMEZ-SOLER, Silvia «Joan Cortada i Hortalà, *La filosofia de Josep Maria Capdevila* (The Philosophy of Josep Maria Capdevila), Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 2008»; XI. PUNSODA, Anna «*Miquel Carreras i Costajussà, i la filosofia catalana d'entreguerres (1918-1939)* [Miquel Carreras i Costajussà and Catalan philosophy of the interwar period (1918-1939)]. Edited and compiled by Pompeu Casanovas, Barcelona: The Catalan Philosophical Society and the Bosch i Cardellach Foundation, 2009»; XII. «Contents [Vol. 1, Issue 2]»; XIII. SALES I CODERCH, Jordi «On the philosophers' exile and Pere Coromines' *Desterro*»; XIV. VILANOU I TORRANO, Conrad «Joan Roura-Parella and his Presence in the United States»; XV. CUSCÓ I CLARASÓ, Joan «The Soul of the Earth and the value of Art»; XVI. CASANOVAS I ROMEU, Pompeu «*Catalan legal mind and the legal Catalan mind: a brief overview of legal and political principles*»; XVII. FONT, Melcior «Joan Crexells (1896-1926): details for a biography»; XVIII. CORTADA HORTALÀ, Josep «Josep Maria Capdevila (1892-1972): a bibliographical study»; **Reviews** XIX. ALCOBERRO I PERICAY, Ramon «Rodolf Llorens i Jordana (1910-1985). *Servidumbre y grandeza de la filosofía*. Leonard Muntaner Editor, Palma, Mallorca, 2010. 188 p. ISBN: 978-84-15076-11-7»; XX. VENDRELL GRAU, Salvador «Gustau Muñoz (ed.), *Els reaccionaris valencians: La tradició amagada* (Valencian reactionaries: the hidden tradition), Catarroja, Afers, 2010»; XXI. CORTADA HORTALÀ, Josep «Xavier Serra, *Història social de la filosofia catalana. La lògica (1900-1980)*. (A social history of Catalan philosophy: Logic [1900-1980], Valencia: Afers, 2010»; XXII. SERRA LABRADO, Xavier «Joan Cuscó (Ed.), *Filosofia i consciència. Francesc Xavier Llorens i Barba* (Philosophy and Conscience: Francesc Xavier Llorens i Barba), Barcelona, Faculty of Philosophy. Universitat Ramon Llull, 2010»

Revista de dret històric català. Volum 10 (2010). Institut d'Estudis Catalans. Societat Catalana d'Estudis Jurídics, Barcelona 2011. – 238 p. : il.

I. FERNÁNDEZ VILADRICH, Jesús «Les corts comtals a Catalunya al caient del mil·lenni»; II. GONZALVO I BOU, Gener «Les assemblees de Pau i Treva»; III. RUIZ-DOMÈNEC, José Enrique «Descobrint Oliba»; IV. «Conferències amb motiu del cinquantè aniversari de la compilació del Dret Civil de Catalunya

(1960-2010)»; V. BARÓ PAZOS, Juan «Idees generals sobre el procés codificador del dret civil a Espanya»; VI. MIRAMBELL I ABANCÓ, Antoni «La Compilació del 1960: un procés prelegislatiu llarg i complex»; VII. BADOSA COLL, Ferran «De la compilació del dret civil especial de Catalunya al Codi Civil de Catalunya»; VIII. ARROYO I AMAYUELAS, Esther «Competència autonòmica, competència entre ordenaments jurídics i codificació del Dret Civil Català: un balanç»; IX. OBARRIO MORENO, Juan Alfredo «Estudi de l'opuscle inicial dels *Commentaria* de Tomàs Cerdà de Tallada al Fur de *Declarans*»; X. VÁZQUEZ OSUNA, Federico «La dificultat de la Generalitat republicana per a aconseguir una administració de justícia pròpia»; XI. TRETÓN, Rodrigue «Un prototip? observacions sobre un capbreu de rendes i usos del comte d'Empúries al Castrum de la Roca d'Albera fet el 1264»; XII. MASSET, Youna «De la Croada del 1209 a la Croada dels Pastors: els jueus rossellonesos i catalans davant de la Inquisició»; **Recensions XIII.** CERRO I NARGÁNEZ, Rafael «*Capitanes y comandantes generales de provincias en la España del siglo XVIII: estudio preliminar y repertorio biográfico*, de Didier Ozanam, amb la col·laboració de René Quatrefages»; XIV. RAMÍO COSTA, Carme «*Historia del derecho. Síntesis histórica. Textos histórico-jurídicos y materiales auxiliares* d'Antonio Planas Rosselló i Rafael Ramis Barceló»; **Cròniques XV.** GIL PUJOL, Xavier «Seminari "Entre gran estrategia y acción concreta: política de la monarquía española en Cataluña, Milán y Valencia", Departament d'Història Moderna, Universitat de Barcelona, 10 de desembre de 2010»

Books

Llibres

Actes de la III Jornada sobre Història de l'Astronomia i la Meteorologia [Recurs electrònic]: Vic, 17 d'octubre de 2009. Institut d'Estudis Catalans. Societat Catalana d'Història de la Ciència i de la Tècnica, Barcelona 2011.

I. BERNAT I LÓPEZ, Pasqual «Presentació»; II. «III Jornada sobre Història de l'Astronomia i de la Meteorologia»; III. BATLLÓ ORTIZ, Josep «Els ciclonistes catalans»; IV. SETTLE, Thomas B. «The invention(s) of the telescope [The telescope invented in Catalonia?]: The studies of Dr. Josep Maria Simon de Guilleuma»; V. BARCA I SALOM, Francesc Xavier «Divulgació científica per a dames: l'*Astronomie des Dames* de Jérôme de Lalande»; VI. BERNAT I LÓPEZ, Pasqual ; SALA I ORRI, Josep «Manuel Serinanell i Mir (1909-2000), astrònom i meteoròleg vigatà»; VII. CADEFAU SURROCA, Trinidad ; CATALÀ I POCH, Maria Assumpció ; DACHS CADEFAU, F. «Eclipsis»; VIII. CADEFAU SURROCA, Trinidad ; CATALÀ I POCH, Maria Assumpció «Saturn»; IX.

CHIFRÉ I PETIT, Eduard Josep «El debat sobre el canvi climàtic i l'arribada de l'ésser humà a la Lluna a través del cinema»; X. FERRAN, Carme ; VALLMITJANA I RICO, Santiago «Estudi de la qualitat d'imatge d'una ullera de llarga vista per anàlisi de l'ona emergent»; XI. MASNOU I PUNTÍ, Francesca «El pare Manuel Cazador»; XII. OLIVER, Josep M. «"L'observatori català" de Rafael Patxot»; XIII. PALOMARES CALDERÓN, Manuel ; VIÑAS RUBIO, José Miguel «Divulgameteo: un punto de encuentro en internet sobre la historia de la meteorología»; XIV. PUIG-PLA, Carles «Astronomia i meteorologia de l'Acadèmia de Ciències de Barcelona al segle XIX»; XV. ROCA I ROSELL, Antoni «L'Observatori "Fabra" i els seus orígens»

Actes inaugurals del centenari de la Secció Filològica de l'Institut d'Estudis Catalans (1911-2011). Institut d'Estudis Catalans. Secció Filològica, Barcelona 2011. – 61 p. : il.

I. MARÍ I MAYANS, Isidor «Uns mots de presentació»; II. GINER I DE SAN JULIÁN, Salvador «Parlament de Salvador Giner, president de l'Institut d'Estudis Catalans»; III. MARÍ I MAYANS, Isidor «Parlament d'Isidor Marí, president de la Secció Filològica de l'IEC»; IV. PEREA I SABATER, Maria Pilar «Variació vs. unificació: *coincidentia oppositorum*»; V. MURGADES, Josep «Alcover i Fabra: les afinitats discrepants»; VI. HARLEY, John Brian «Els mapes, el saber i el poder»; VII. MIR I PARACHE, Jordi «Edició de les *Obres completes* de Pompeu Fabra»; VIII. CASAS AMETLLER, Montserrat «Parlament de Montserrat Casas, rectora de la Universitat de les Illes Balears»; IX. ANTICH I OLIVER, Francesc «Parlament de Francesc Antich»; XI. MAS GAVARRÓ, Artur «Parlament d'Artur Mas, president de la Generalitat de Catalunya»

Joan Bastardas: sessió en memòria. Sala Prat de la Riba, 17 de maig de 2010. Institut d'Estudis Catalans. Secció Filològica, Barcelona 2011. (Semblances biogràfiques; 54). – 34 p.

I. GINER I DE SAN JULIÁN, Salvador «Salutació»; II. MARTÍ I CASTELL, Joan «Parlament»; III. VILALLONGA, Mariàngela «El camí i el laberint»; IV. ARGENTER I GIRALT, Joan Albert «Record de Joan Bastardas: l'home, el mestre, la paraula»; V. VIDAL PÉREZ, Josep Lluís «Joan Bastardas en el meu record»

Josep M. de Casacuberta i Roger: sessió en memòria. Sala Pere i Joan Coromines 25 de gener de 2011. Institut d'Estudis Catalans. Secció Filològica, Barcelona 2011. (Semblances biogràfiques; 55). – 28 p. I. «Homenatge a Josep M. de Casacuberta i Roger (1897-1985), amb motiu del vint-i-cinquè aniversari del seu traspàs»; II. MARÍ I MAYANS, Isidor «In-

roducció»; *III.* MORAN I OCERINJAUREGUI, Josep «Josep M. de Casacuberta i l'Institut d'Estudis Catalans»; *IV.* MASSOT I MUNTANER, Josep «Josep M. de Casacuberta: patriota, editor i erudit»

Josep M. Puig Salellas : en homenatge / edició coordinada per Josep Serrano Daura. Institut d'Estudis Catalans. Societat Catalana d'Estudis Jurídics, Barcelona 2011. (Miscel·lània; 1). – 283 p.

I. «Presentació»; *II.* FOLLIA I CAMPS, Robert «Josep M. Puig Salellas: vida i obra»; *III.* FOLLIA I CAMPS, Robert «Reconeixements, homenatges i bibliografia de Josep M. Puig Salellas»; *IV.* GINER I DE SAN JULIÁN, Salvador «Obertura de l'acte»; *V.* TORRENTS I BERTRANA, Ricard «Compromís i rigor: a Josep M. Puig Salellas en reconeixement»; *VI.* CRUANYES I TOR, Josep «En homenatge a Josep M. Puig Salellas»; *VII.* CRUANYES I TOR, Josep «En homenatge a Josep M. Puig Salellas»; *VIII.* TORRENT I CUFÍ, Francesc «A Josep Maria Puig Salellas»; *IX.* OLLÉ FAVARÓ, Joan Carles «A Josep Maria Puig Salellas»; *X.* FONT I LLOVET, Tomàs «Josep Maria Puig Salellas i la Comissió Jurídica Assessora»; *XI.* GUÀRDIA I CANELA, Josep Delfí «Josep M. Puig Salellas, acadèmic»; *XIII.* VALLS I MASEDA, Miquel «El cònsol Josep Maria Puig Salellas»; *XIV.* JOU I MIRABENT, Lluís «Puig Salellas i Raimon Noguera»; *XV.* PORTA I RIBALTA, Jordi «Nota breu i personal sobre Josep Maria Puig Salellas»; *XVI.* MILLAN I MASSANA, Antoni «Josep M. Puig Salellas, el dret i la llengua: aproximació a un jurista militant»; *XVII.* BRICALL I MASIP, Josep Maria «Josep Maria Puig Salellas, president del Consell Social de la Universitat de Barcelona»; *XVIII.* CARRILLO LÓPEZ, Marc «Josep M. Puig i l'autonomia de Catalunya»; *XIX.* POU I SERRADELL, Víctor «Josep Maria Puig Salellas en el record»; *XX.* ROCA I TRIAS, Encarna «El Tribunal de Cassació de la Generalitat republicana: la història d'una tradició prohibida»; *XXI.* GAY I MONTALVO, Eugeni «El dret fonamental a l'honor: contingut, regulació i doctrina constitucional»; *XXII.* GERGEN, Thomas «Dret comparat en matèria de parcel·les estables: Illes Balears, Alemanya i França»; *XXIII.* LAMARCA I MARQUÈS, Albert «Col·lació de donacions i successió en dret català»; *XXIV.* FIGA LÓPEZ-PALOP, Jordi «Algunes reflexions sobre l'elaboració de la Compilació»; *XXV.* SANS I TRAVÉ, Josep Maria «Els testimonis aliens a l'orde en el procés contra els templers a la península Ibèrica (1309-1310)»; *XXVI.* FARGAS PEÑARROCHA, Maria Adela «Dot i mobilitat social: ficcions de poder en la Barcelona de l'edat moderna»; *XXVII.* LÓPEZ BURNIOL, Joan Josep «La «conversió» de Miguel Hernández Pons»; *XXVIII.* SERRANO DAURA, Josep «Resenció:

Doble oficialitat i llengua pròpia: dues llengües i un territori. Textos de Josep M. Puig Salellas, edició a cura d'Ester Franquesa i Lluís Jou»

Llum entre ombres : 6 biblioteques singulars a la Catalunya contemporània : Biblioteca del centre de Lectura de Reus, Biblioteca de l'Ateneu Barcelonès, Biblioteca del Centre Excursionista de Catalunya, Biblioteca Museu Balaguer, Biblioteca Arús, Biblioteca de Catalunya : centenari Joan Oliva i Milà / Montserrat Comas Güell i Víctor Oliva Pascuet, coordinadors. Institut d'Estudis Catalans ; Organisme Autònom de Patrimoni Víctor Balaguer, Barcelona 2011. – 179 p. : il.

I. COMAS GÜELL, Montserrat «Introducció»; *II.* COMAS GÜELL, Montserrat «Joan Oliva Milà. Perfil biogràfic»; *III.* FERRÉ TRILL, Xavier «La Biblioteca del Centre de Lectura de Reus (1859-1918)»; *IV.* CASASAS I YMBERT, Jordi ; PÉREZ NESPEREIRA, Manuel «La Biblioteca de l'Ateneu Barcelonès»; *V.* OLIVÉ I GUILERA, Francesc «La Biblioteca del Centre Excursionista de Catalunya»; *VI.* COMAS GÜELL, Montserrat «La Biblioteca Museu Balaguer. *Surge et ambula*»; *VII.* DOMÈNECH, David «*Alma Libertas*. Aproximació històrica a la Biblioteca Arús a través dels seus aspectes més rellevants (1895-1992)»; *VIII.* FONTANALS I JAUMÀ, Lluís «La Biblioteca de Catalunya»; *IX.* «Bibliografia»; *X.* «Índex onomàstic»

MONÉS I PUJOL-BUSQUETS, Jordi. **La Pedagogia catalana al segle XX : els seus referents**. Institut d'Estudis Catalans ; Pagès editors, Barcelona 2011. (Guimet; 148). – 544 p.

MORENO RAMÍREZ, Pedro. **Estadística territorial de la província de Barcelona, 1858** / edició i estudi introductor a cura de José Ignacio Muro, Francesc Nadal i Luis Urteaga. Institut d'Estudis Catalans; Societat Catalana de Geografia, Barcelona 2011.– 124 p. ; il. ; CD-ROM.

PITARCH, Vicent. **Pompeu Fabra, l'autoritat admirada pel valencianisme**. Institut d'Estudis Catalans. Publicacions vinculades ; Benassal. Ajuntament ; Fundació Huguet ; Bancaixa. Fundació Caixa Castelló ; Fundació Carles Salvador, Barcelona 2011.– 149 p. : il.

TORRENTS, Ricard. **Joan Maragall, intel·lectual en «el segle dels intel·lectuals»** / Conferència pronunciada per Ricard Torrents en la sessió ordinària de la Secció el dia 13 de desembre de 2010. Institut d'Estudis Catalans. Secció de Filosofia i Ciències Socials, Barcelona 2011. – 20 p.